Region Stockholm

22

Svar på skrivelse av Bengt Larsson (V) angående IOP-avtal med Röda Korsets behandlingscentrum för krigs, tortyr och traumaskadade flyktingar i Stockholm HSN 2022-0795

Hälso- och sjukvårdsnämnden
Hälso- och sjukvårdsförvaltningen
Psykiatri och Samverkan
Maria Andersson

TJÄNSTEUTLÅTANDE
2022-10-06

HSN 2022-0795

Hälso- och
sjukvårdsnämnden

Svar på skrivelse av Bengt Larsson (V) angående IOP-avtal med Röda Korsets behandlingscentrum för krigs, tortyr och traumaskadade flyktingar i Stockholm

Ärendebeskrivning

I en skrivelse till hälso- och sjukvårdsnämnden föreslår Bengt Larsson (V) att hälso- och sjukvårdsförvaltningen får i uppdrag att teckna ett IOP-avtal med Röda Korsets behandlingscentrum för krigs och tortyrskadade flyktingar för att varaktigt säkra tillgången till denna behandling och den viktiga verksamhetens fortsatta arbete.

Beslutsunderlag

Hälso- och sjukvårdsdirektörens tjänsteutlåtande
Skrivelse av Bengt Larsson (V) angående IOP-avtal med Röda Korsets behandlingscentrum för krigs, tortyr och traumaskadade flyktingar i Stockholm

Förslag till beslut

Hälso- och sjukvårdsnämnden beslutar följande:

Skrivelsen anses besvarad.

Förvaltningens motivering till förslaget

Inledning
IOP är en möjlighet till samarbete mellan offentliga och idéburna aktörer. Det kan exempelvis handla om verksamhet som kompletterar det som regionen eller kommunen redan har avtal om, eller för att lösa ett samhällsproblem. Utmärkande för ett IOP är att det präglas av samverkan för att uppnå ett gemensamt mål.

Region Stockholm har nyligen slutit en överenskommelse om hälsa, vård och omsorg med länets kommuner som träder i kraft hösten 2022. Enligt den är målet med samverkan att den enskilde ska få en god, sömlös och personcentrerad vård och omsorg, samt att befolkningens hälsa ska förbättras. Det ska ske på ett samordnat, jämlikt och kostnadseffektivt sätt för invånarna i Stockholms län.

Svenska Röda Korsets behandlingscenter för krigsskadade och torterade, (RKC) startade sin verksamhet tillsammans med Stockholms läns landsting och länets kommuner 1985. Verksamheten finns förutom i Stockholm på sex andra ställen i Sverige. RKC Stockholms huvuduppgift är att möta och rehabilitera människor med traumatiska upplevelser av krig, tortyr och flykt. Patienten erbjuds individuell terapi kombinerat med psykosocialt stöd och nätverksarbete, vårdförmedling, gruppbehandling och fysioterapi. Målet med rehabiliteringen är att individen ska återfå full funktionalitet och, när det inte går, att skaffa nya förmågor för att ersätta de som gått förlorade, allt enligt 2021 års verksamhetsberättelse.

År 2018 avslutade hälso- och sjukvårdsnämnden sitt direktavtal med RKC för att i stället upphandla tortyrskadevården i konkurrens. Sedan dess har hälso- och sjukvårdsnämnden inget avtal med RKC. Efter en neddragning av verksamheten år 2021, p.g.a. minskade insamlingsintäkter under pandemin, finansierar RKC Stockholm sina kostnader på 14,4 miljoner kronor med hjälp av statliga bidrag, bidrag från Stockholms stad, egna insamlade medel och bidrag från Röda Korset centralt. Behandlingen är kostnadsfri och det behövs ingen remiss. Likväl kom 26 patienter på remiss från vårdcentraler och 11 patienter på remiss från specialistpsykiatrin 2021.

Överväganden
Alla partier i hälso- och sjukvårdsnämnden utom SD har i skrivelser till nämnden angett att de vill att stödet ska ske genom att idéburna offentliga partnerskap ingås med de två organisationerna. Gällande upphandlingslagstiftning och regelverk om statsstöd möjliggör inte IOP i den omfattning som föreslås.

Idéburet offentligt partnerskap (IOP) och angränsande lagstiftning
Förvaltningen har tidigare redogjort för hur upphandlingslagstiftningen påverkar möjligheten att ingå IOP i sitt tjänsteutlåtande med anledning av motion av Lars Bryntesson m.fl. (S) *om att ta fram en regional strategi för att använda Idéburna -offentliga partnerskap (IOP)* (HSN 2020–1631) I tjänsteutlåtandet ansåg förvaltningen att man borde avvakta aviserad utredning om idéburen välfärd och eventuell lagstiftning innan

förvaltningen påbörjade arbete med att ta fram en regional strategi. I propositionen om idéburen välfärd som presenterades 10 mars 2022 hade regeringen dock valt att inte särskilt lagstifta om IOP. Bedömningen var att möjligheten att finansiera verksamheter genom IOP inte kan utökas genom att införa regler i svensk lagstiftning. Riksdagen beslutade i enlighet med regeringens förslag. Detta innebär att en enskild bedömning fortsatt behöver göras i varje enskilt fall.
Nedan görs en kortare genomgång av den lagstiftning och övriga regelverk som påverkar möjligheten att ingå IOP.

För att ett IOP ska kunna bli aktuellt behöver ett antal kriterier vara uppfyllda. Det ska handla om samarbete, ändamålet ska vara allmännyttigt och bägge parter ska bidra med resurser. Det får inte innebära en tilldelning av ett offentligt avtal med ekonomiska villkor mellan myndighet och leverantör för att tillhandahålla exempelvis en tjänst. Detta innebär att hälso- och sjukvårdstjänster som ska utföras inom ramen för ett IOP inte kan kravställas eller styras på det sätt nämnden kan göra genom ett avtal och påverkar även möjligheten för uppföljning och eventuella sanktioner om tjänsterna inte utförs.

I det fall kriterierna för ett IOP inte uppfylls kan tjänsten vara upphandlingspliktig och ska då anskaffas genom LOU, lag om offentlig upphandling eller LOV, lag om valfrihetssystem. Om förvaltningen skulle teckna ett IOP som anses vara upphandlingspliktig verksamhet kan det utgöra en otillåten direktupphandling och upphandlingsskadeavgift kan tilldömas. Det är innehållet och syftet i en sådan överenskommelse som blir föremål för granskning, oavsett hur överenskommelsen benämns och utformas.

Sedan tidigare har ändringar i LOU, så som höjd direktupphandlingsgräns för välfärdstjänster och möjligheten att reservera kontrakt för vissa välfärdstjänster, öppnat upp för flexibilitet och förenkling. Ytterligare ändring i LOU kommer från och med 1 januari 2023 ge en möjlighet att reservera deltagandet i en upphandling av vissa tjänster för idéburna organisationer vars allmännyttiga syfte bidrar till att uppnå ändamålet med den tjänst som ska tillhandahållas (Prop. 2022/21:135 och Finansutskottets betänkande 2021/22: FiU28). För att uppfylla kravet får den idéburna organisationen inte göra några värdeöverföringar annat än till andra registrerade idéburna organisationer eller till forskning. Liknande möjlighet kommer att finnas för valfrihetssystem (vårdval), förutom för primärvården, genom ändring i LOV. Förvaltningen har därutöver stora möjligheter att genom dialog inför upphandlingar inhämta synpunkter från

idéburna verksamheter hur sektorns mervärden kan omhändertas i en upphandling.

Om tjänsten inte är upphandlingspliktig, är ett annat alternativ att finansiera verksamhet genom eventuella förenings- eller verksamhetsbidrag, förutsatt att verksamheten uppfyller de krav som anges i nämndens och regionens riktlinjer. Ideella organisationer som stödjer hälso- och sjukvårdsnämndens uppdrag att utveckla Region Stockholms insatser för förbättrad folkhälsa kan ansöka om verksamhetsbidrag. Vidare kan organisationer som arbetar för personer med funktionsnedsättning söka bidrag från regionen för intressepolitisk verksamhet.

Ett IOP och bidrag behöver även vara förenliga med kommunallagen och statsstödsreglerna. I kommunallagen behöver hänsyn bland annat tas till 2 kap 1§, att angelägenheter av allmänt intresse har anknytning till kommunens eller regionens område eller deras medlemmar och 2 kap 8§, att individuellt inriktat stöd till enskilda näringsidkare inte får lämnas om det inte finns synnerliga skäl för det. Det kan även finnas annan lagstiftning, förutom hälso- och sjukvårdslagstiftningen, HSL som behöver beaktas.

Förvaltningens bedömning gällande RKC Stockholm
Nämnden har i dag avtal om att bedriva psykiatrisk öppenvård på specialistnivå utifrån ett transkulturellt perspektiv för patienter med migrationserfarenheter som uppvisar trauma-och stressrelaterade problem; med Capio avseende norra länet och med Aleris avseende södra länet. Vid upphandlingen av dessa avtal, som löper ut 2024-06-11, deltog Röda Korset men tilldelades inte kontrakt.

Hälso- och sjukvårdsförvaltningen har tidigare bedömt att tjänsten såsom den är utformad i Region Stockholm är upphandlingspliktig och denna bedömning kvarstår. Eftersom transkulturell psykiatrisk traumavård är upphandlingspliktig och nämnden redan har upphandlade avtal med två leverantörer gör förvaltningen bedömningen att lagstiftningen inte ger nämnden möjlighet att ingå ett IOP om liknande verksamhet med RKC Stockholm.

Som tidigare nämnts ger ny lagstiftning som träder i kraft den 1 januari 2023, upphandlande myndighet en möjlighet att reservera deltagandet i en upphandling av vissa välfärdstjänster för idéburna organisationer, vars allmännyttiga syfte bidrar till att uppfylla ändamålet med den tjänst som upphandlas.

Inför att nuvarande avtal om transkulturell traumavård löper ut vid halvårsskiftet 2024 finns det därmed möjlighet att utreda förutsättningarna för att reservera hela eller delar av upphandlingen för idéburen verksamhet.

Anders Ahlsson
Hälso- och sjukvårdsdirektör

Christoffer Bernsköld
Tf avdelningschef

Beslutet ska skickas till
Akten

Godkänd av Anders Ahlsson, 2022-10-06

Region Stockholm

HSN 2022-05-24

Vänsterpartiet **SKRIVELSE**

Skrivelse av Bengt Larsson angående IOP-avtal med Röda Korsets behandlingscentrum för krigs, tortyr och traumaskadade flyktingar i Stockholm

Att ha upplevt krig, flykt eller tortyr kan ge svåra men som i vissa fall följer med en hela livet, men med rätt behandling och stöd ökar möjligheten till att ha kraft att gå vidare.

På Röda Korsets behandlingscenter tas personer som utsatts för tortyr, trauman från krig eller svåra flyktupplevelser emot av ett professionellt team bestående av psykologer, psykoterapeuter, sjuksköterskor, kuratorer och fysioterapeuter med lång erfarenhet av att bemöta och behandla människor som utsatts för dessa typer av kriser. Här erbjuds olika typer av behandlingsmetoder, och individuella behandlingsplaner utarbetas från den enskildes behov. Behandlingen sker ur ett helhetsperspektiv, där flera aspekter av livet vägs samman – från psykiska och fysiska effekter till efterforskning och familjeåterförening.

Sedan Röda Korset blev av med sin finansiering från Region Stockholm har de tvingats skära ner i verksamheten. Detta har lett till en mindre personalstyrka och konsekvenser därav, samt att man har behövt dra in att ha läkare på plats i lokalerna som fanns tidigare och som var en viktig del av organisationen. Den indragna finansieringen från Regionen tillsammans med att bidragen minskat under pandemin har slagit hårt mot verksamheten och dess patienter.

Patientgruppen som besöker mottagningen reflekterar i hög grad de katastrofer och krig som sker i världen, och vi ser i detta nu ett brinnande krig mitt i Europa. Den som sett bilder ifrån de förhållanden som råder I Ukraina har inte svårt att förstå vad det kan göra med en människa, och att behovet av hjälp är stort. Röda Korset bedömer att de som nu flyr kriget från Ukraina befinner sig i en akut kris, där traumabehandling sällan är lämpligt eller ens möjligt. Deras erfarenhet är att behovet av traumabehandling kommer att öka när de som kommer nu hunnit landa något, och att trycket på den typen av vård kan bli svårt att möta för de vårdaktörer som idag jobbar med regionen.

Det är därför nödvändigt att Regionen ser över sina resurser och hur de fördelas för att kunna möta ett ökande behov av behandling för krigs och flykt-skadade.

Det är också viktigt att komma ihåg att det redan befinner sig flyktinggrupper från andra krigshärjade områden i Sverige, exempelvis under år 2021 mottog Röda Korsets verksamhet i Stockholm drygt 230 personer i behandling. Dessa personer drabbas nu ytterligare av kriget i Ukraina genom ökad oro och osäkerhet, men också genom ökad risk för polarisering mellan olika flyktinggrupper i samhället. Ytterst kan det göra att dessa personer behöver mer vård och längre vårdinsatser, samtidigt med att mängden nya vårdsökande ökar.

Röda Korsets behandlingsverksamhet behövs i Region Stockholm. Deras uppdrag, som är bredare än vårdgivarnas, bedriver även utbildning och ett stort nätverksarbete. Deras uppdrag

har en viktig roll genom att de sammanlänkar den kommunala och regionala vården och får dem att arbeta i samma riktning för patienterna. Att jobba brett med både utbildning, jurister och traumabehandling ger patienterna ett mervärde som är svårt att nå hos exempelvis Aleris. Dessutom har emblemet i sig en betydelse, och verkar genom att sänka tröskeln för att söka vård.

Covid-19 pandemin och det pågående kriget i Ukraina har visat oss vikten av ta tillvara på de goda krafter som på olika sätt vill bidra till välfärden med sina erfarenheter och sin kompetens. Även på riksnivå har det nyligen beslutats om en proposition med syfte att underlätta för idéburna organisationers möjlighet att bidra till den offentliga välfärden (https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2022/03/forslag-om-ideburen-valfard-lamnas-till-riksdagen/). Detta bör inspirera beslutsfattarna Region Stockholm att stödja idéburna organisationers verksamheter, som är en viktigt del av ett hållbart samhälle där aktörer verkar tillsammans för medborgarnas bästa.

IOP, idéburet-offentligt partnerskap är icke-vinstdrivande verksamhet i syfte att uppnå ett samhällsnyttigt mål genom samverkan mellan idéburen och offentlig sektor.

Röda Korset har idag redan IOP- partnerskap med flera ansvariga regioner kopplat till deras center i Göteborg, Malmö, Uppsala, Skövde och Skellefteå, men i Stockholm saknas ett sådant avtal trots att behovet finns och dessutom kommer att öka i framtiden.

Vänsterpartiet föreslår därför:

Att förvaltningen får i uppdrag att teckna ett IOP-avtal med Röda Korsets behandlingscentrum för krigs och tortyrskadade flyktingar för att varaktigt säkra tillgången till denna behandling och den viktiga verksamhetens fortsatta arbete.